

גן המשלים והחידות*

דון פֶּרוּס (ראוי לנקד: פֶּרוּס-פֶּרוּס, קיצור מ"היאודרוס) בן יהודה אבן אל עאפיה ("אבולעפיה), המשורר והמדניאי ממלוסולה (חי מ-1247 עד 1306 בערך) לא היה ידוע לחוקרי ההיסטוריה והספרות העברית עד לפני שנים אחדות. שלא במתכוון נודעה אצלם עם המקובל" הספרדי הידוע, בעל אותו השם, וכל העדויות הספרותיות שהגיעו לידינו על-אודותיו נקטו על חשבון המקובל". רק לאחר שנתגלה, על-פי מקרה מוצלח, הדיואן שלפנינו שנעתק מכ"י ישן במסירות וחבה הראויות להשתוממות על-ידי אותו סוחר וחובב-ספרות נשכח מהנוכח, ר' שאול עבדאללה יוסף, נתברר בהחלט כי שני אישים מיוחדים הם שחיו בתקופת-זמן אחת ונודעו בשמות השם, וכדי להבדיל ביניהם בחקירה העתידה כבר ציין ד"ר ת. ברזי את משוררנו בשם "אבולעפיה השני במאמר הביאוגרפי הראשון שכתב עליו באנציקלופדיה העברית "אשכנז" (כרך ראשון).

הדיואן "גן המשלים והחידות", שלפי עדות מחברו הוא כולל רק מעט מהרבה כספה מים גדול רחב ידות" (עמ' 2) מיצירותיו הפיוטיות (ובאמת נתגלו בינתים בכ"י שוקן שירים נוספים. ראה עמ' XVI), כבר פורסם ב-1926 בלונדון בצורת תצלום הכ"י השלם שנשארו בעובונו הספרותי של ר' שאול יוסף הנזכר, ד"ר מ. גאספר לא טרח להוציא את הספר בהוצאה מתוקנת (מנוקד ומבואר), שלא הייתה לפי כוחו, וגם ההקדמה הקצרה שהוסיף בראשו מוכיחה בהחלט כי לא קרא אפילו את הספר עד סופו, כי אלמלי כך לא היה מספר בה דברים הסותרים את עדותם של השירים בעצמם. חבל גם על שבעצתו מסרו בני-המעתיק את הכ"י המקורי לדיואן הבריטי ולא לספריה הלאומית בירושלים, באופן שהמיר את הדיואן כעת לא יכול היה להסתייע בו בהוצאתו הבקרתית החדשה, ובגלל זה לקה המסמך החדש בכמה מקומות.

אבל, בכל אופן רק עם הוצאתו החדשה של הדיואן שלפנינו שנעשה בידי אחד ממובי חכמי-ישראל שבימינו, ר' דוד ילין, תוקן המעוות ונגאל באופן נאה והגון פריירתו של אחד מגדולי השירה העברית במאה הי"ג. כעת יוכלו לפייל בגן המשלים והחידות" לא רק סתם קוראים-לומדים, כי אם גם חוקרי ההיסטוריה, שירה ולשון, כי לכולם נפתחה בו בקעה רחבה להתגדר בה. עבודתו של ר' דוד ילין בחלק הראשון שכבר הופיע רוכזה בקביעת נוסח השירים ופירושם, פה הוכיח את ידיעותו היסודיות בשירה העברית והערבית יחד עם טוב-טעמו ו"חוש השירה" המיוחד לו. פירושו הוא מועט המחזיק את המרובה, ערוך בסגנון קל ובהיר וחפשי ממשא-השערות כדרך המפרשים הקודמים לו (חבל רק שהקפיד על דברי כותבי-ההערות ולא דחה את דבריהם גם במקום שהתנגד להם). יש בו גם יתרון עליהם בהעמקת החקירה בצורות הפיוטיות המושאלות והמקוריות ששומשו בדיואן, בהשפעת השירה העברית הקדומה וכן (בסיועו של ר' דוד צמח)—בהוכחת מקורותיו הערביים.

"באור מונחי קשומי השיר" (עמ' XVIII) היה ראוי לבוא בראש חלק "הבאורים וההערות" והוא גם לקוי בחסר: "החזרה מהאמור" (פירוש לשיר תל"ג), "הדמיון", "החזרה" ועוד צורות רבות לא נתבארו גם אם בחלקן הוזכרו בחלק הבאורים. "הצמוד הגזרי" הוא גם לנעיל-ולמה השמוש בשני שמות? כמובן לא ציינו כל חדושי-הלשון, אבל ודאי יבואו כל החסרים הללו במבוא ההיסטורי בקרתי המובטח לחלק השני של הדיואן.

* גן המשלים והחידות. אסף שירי פרוס בן יהודה אבן אל עאפיה, עפ"י כתב-יד שאול בן עבדאל יוסף, בהשואה לכתב-יד אחרים, מנה. מסדה, מבאר ונערך על ידי דוד ילין, מרצה לשירת ספרד במכללה העברית בירושלים. חלק ראשון, ירושלים תרצ"ב עמודים XVIII (=מבוא) + 194 (=מקטם) + 142 (באורים והערות).

באמנות ובספרות

— שירי שלמה אבן גבירול, ספר שביעי. בהוצאת "דביר" יצא הספר השביעי של שירי שלמה בן גבירול, המקובצים, סדורים, מוגהים ומבוארים ע"י ת. נ. ביאליק וי. ת. רבנוצקי. ספר זה הוא ספר מלואים ג' ובו נגמר מעשה הכינוס של שירי רשב"ג.

— רומן היסטורי, הסופר יעקב הורגין הוציא עתה רומן היסטורי בשם "חוסת אגריפס".

— ב"אהל", "האהל" מציג עתה לשנת קיומו השביעית את הסחזה "שאם" מאת המשורר היהודי לויק.

— ב"הבומה", "הבימה" מכינה לעונה החדשה שני מחזות, "יהודי זיס" מאת ליאו פייכסוונגר ו"עמך" מאת שלום עליכם.

— ביתן אמני א"י, אגודת האמנים הקימה על המגרש הסמוך למוזיאון תל-אביב ביתן, בו תסודרנה מדי פעם תערוכות קולקטיביות, כמו כן תערוכות של ציירים בודדים.

סטודיות דרמטיות עבריות בערי אירופה. זה עתה חזר ארצה ה' צבי מה"אהל" ששהה שנים מספר בחוץ לארץ.

עם מספר תלמידים עלה כידו להציג בסטודיה, שע"י בית העם בכרלין, במדבר" של ד. פרישמן, ביחוד הצליח ה' צבי בסטודיה הדרמטית בקובנה, שם הציג לאחר עבודה מאומצת של שנה את המחזה "ששלת הזהב" של י. ל. סרץ. בזמן האחרון שהה בפריס, שם ארגן סטודיה "הכת", והציג "הריח ונפגע" לפי י. ל. סרץ.

חזרו ארצה—הסופר ר' בנימין חזר מאירופה, שם שהה שלושה חדשים, המשורר נתן אלפרמן חזר זה עתה מצרפת, שם ישב כשנהיים.

אורח, בארץ שהה המשחק והמבקר האמנותי אברהם טייטלבוים, הידוע בחוגים האמנותיים לא רק כמשחק כי אם גם כמבקר תיאטרלי ואמנותי.

הוא הגהו אחד הפוסטים התיאטרליים המעניינים, שאינם מסתפקים במשחק על הבמה לבד, כי אם מבקשים יותר מזה, א. בייטלבוים הוציא ספר על התיאטרון בשם "תיאטרליה".

נתקבלו למערכת

— ביאוגרפיה וביולוגיה של הנוער העברי מאת ד"ר א. בנימיני; ספריה ביאוגרפיה וביולוגיה. תל-אביב 1932.

— הפרובלמות היסודיות של המרכיזים מאת ג. פלכנוב; חוברת ג' תרגם ש. זוינשטיין בעריכת מ. גדל.

— תקופתנו, רבעון ליצירה ולמחשבה עברית בעריכת מ. קליינמן ולונדון, ח' א.

— קואופרציה, דוירחון לעניני הקואופרציה העברית בא"י, חוברת א"ב-ג"ד 1931/32.

— מאזנים, שבועון לספרות, לבקורת ולדברי אמנות.

— זרמים, עתון לספרות, לעניני החיים, לחנוך ולמדע עברי. יוצא ע"י קבוצת סופרים עברים בוילנה.

— עתוננו, עתון לילד ולנוער, יוצא אחת לשבועים ע"י חבורת מורים, גליון כ'.

— מעבדות בלתי חלופיות לביולוגיה, דין וחשבון ראשון נמסר ע"י מנהלי המוסד ד"ר י. כרמין וד"ר ד. שינקין. חוברת ו' מאי 1932.

— Mult es Jövo ירחון אמנותי-ספרותי מופיע בבודרשם בעריכת המשורר יוסף פטי.

האחראי: י. י. כהן-צדק